

יוצרים גינה אחרת

לגדל בעצמנו את הירקות שלנו

אוכלים נאכל

הקדמה

אנו יודעים כי אכילה מרובה של מגוון פירות וירקות חשובה לתזונה בריאה ומאוזנת. הירקות והפירות תורמים לנו ויטמינים, מינרלים וסיבים - כולם חיוניים לתפקוד תקין של הגוף. בחנויות המזון בערים ובמושבים ניתן למצוא סוגים רבים של ירקות ופירות, חלקם עונתיים וחלקם נמצאים כל השנה. לרוב קיימת ההפרדה בין העיר - בה נמצאת האוכלוסייה הצורכת את הירקות והפירות, לבין אזור ייצור המזון - שטחי החקלאות מחוץ לעיר. בשנים האחרונות חלים שינויים בהפרדה זו ובתוך הסביבה העירונית נוצרים 'איים ירוקים' של גינות נוי קהילתיות המשלבות גם חקלאות עירונית. בפעילות זו נכיר את החקלאות העירונית, נפגוש גינות קהילתיות ונבין את חשיבותן.

מטרות

1. התלמידים ילמדו מהי חקלאות עירונית ומה חשיבותה.
2. התלמידים יחשפו למושג גינה קהילתית.
3. התלמידים יתנסו באפיון ותכנון גינה אנכית.

משך זמן
90 דק'

גיל
ז' - י'

התאמה לתחומי דעת
גיאוגרפיה, ביולוגיה

ידע מוקדם
לא נדרש

מושגים מרכזיים
חקלאות עירונית, גינה קהילתית, גינה אנכית

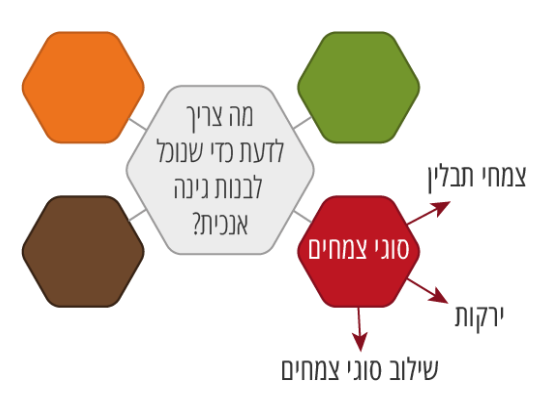
מיומנויות נלמדות
בניית מפת חשיבה, חשיבה ביקורתית, יצירתיות, תכנון

להכין מראש

מחשב מחובר לאינטרנט ולמקרן. קובץ המצגת.
 לכל קבוצה:
 דף פעילות "מפת חשיבה קבוצתית" (נספח 1)
 דף פעילות "תכנון גינה אנכית" (נספח 2)
 דפים וצבעים

פעילות	דק'	סוג פעילות	עזרים
1. פעילות פתיחה - גינה קהילתית בפעילות הפתיחה נצפה בסרטון המציג דרכים שונות המשמשות לגידול צמחים בשטחים קטנים בסביבה העירונית, ונכיר את המושגים חקלאות עירונית וגינה קהילתית. • הצגת משימת צפייה מקדימה לכיתה: צפו בסרטון ונסו לזכור כמה שיותר מוצרי מזון שתראו בו. • צפייה משותפת בסרטון מהקישור: https://youtu.be/0w1DNJZuL6Y • בתום הצפייה: • הצגת שאלה במליאה: מהם היתרונות של גינה קהילתית? - אפשר לרשום על הלוח את התשובות שיעלו. [תשובות אפשריות: גידול עצמי של ירקות ופירות לצריכה אישית, קידום אזרחות פעילה, חיזוק שיתוף פעולה ולמידת עמיתים בין חברי הקהילה, קהילה יוצרת ולא רק צרכנית, עידוד יזמות חברתית, טיפוח אזורים מוזנחים בעיר, יצירת שטחים ירוקים לשיפור איכות החיים, חינוך להכרות עם הטבע ושמירה על הסביבה] • הצגת המושג "חקלאות עירונית". - שאלה: מהי חקלאות עירונית ואיך היא קשורה לתמונות שראינו בסרטון? הסבר: ○ חקלאות עירונית היא גידול של מזון טרי בשטחים קטנים בתוך יישובים שאינם חקלאיים. ○ הגידול נעשה בשטחי אדמה קטנים או במקומות ללא אדמה בכלל, תוך שימוש במתקנים המאפשרים גידול במקומות אלו. ○ הגידול יכול להיות בגינות, על גגות או במרפסות.	10	 צפייה בסרטון מידע	לכל השיעור: מחשב מחובר לאינטרנט ולמקרן קובץ המצגת

	 דיון		למה חקלאות עירונית? נציג שאלה לדיון: למה בכלל לגדל חקלאות למאכל בתוך יישובים? נסכם את הדיון בהצגת החשיבות והיתרונות של חקלאות עירונית: • יותר מזון טרי • פחות בזבז מזון (קוטפים כשצריכים) • פחות חומרי ריסוס והדברה • פחות שימוש באריזות למזון • פחות שינוע (הסעה) של מזון • חסכון בקרקעות המשמשות לחקלאות • חסכון במים • הוספת טבע ושטחים ירוקים בתוך סביבת המגורים • שיפור איכות האוויר • שימור וגיוון בעלי חיים (ציפורים וחרקים) • עידוד אזרחות פעילה וחיזוק קשרי קהילה	
	 דיון	5	2. גינה בשכונה לאחר שהכרנו את החשיבות ואת היתרונות של החקלאות העירונית, נוסיף היבט נוסף - המחסור בשטחי קרקע בסביבה העירונית. • מהי התמונה העולה בדמיונכם כאשר אומרים לכם את המילה 'גינה'? - ניתן לשער שהתמונה העולה אצל רובנו היא של חלקת קרקע גדולה או קטנה בה גדלים מיני צמחים, חלקם נועדו לאכילה וחלקם ליופי. • בדיון המוקדם הבנו את החשיבות ואת היתרונות של חקלאות עירונית. - עם זאת, הסביבה העירונית סובלת ממחסור בשטחי קרקע. בסביבה העירונית קיימת העדפה ברורה לבניית אזורי מגורים וכן מרכזי מסחר, שירותים ותעשייה. שימושי קרקע אלה הם מקור הכנסה משמעותי לעיר. - אם כך, כיצד נוכל בכל זאת לבנות גינה בסביבה העירונית? • בואו נבחן את הרעיון הבא: גינה אנכית. לא גינה אופקית על הקרקע, אלא גינה לגובה.	
לכל קבוצה: דף פעילות "מפת חשיבה קבוצתית" מודפס מנספח 1		15	3. מפת חשיבה - גינה אנכית (ורטיקלית) בחלק זה נכיר את אחד הפתרונות לבעיה של מחסור בשטחים לגידול חקלאי בעיר - בניית גינות אנכיות (ורטיקליות). ננסה להבין מהי גינה אנכית ומה צריך לדעת כדי שנוכל לבנות גינה כזו. על כל קבוצה יהיה לזהות היבטים הקשורים לגינה אנכית. את המרכיבים של תהליך החשיבה ואת הרעיונות יש לתעד באמצעות מפת חשיבה, המארגנת באופן גרפי את שלל הרעיונות היצירתיים, הכיוונים, הנושאים והמחשבות של חברי הקבוצה.	

	 עבודה בקבוצות יצירתיות פעילות מתוקשבת לינק		עבודה בקבוצות: - התלמידים יתחלקו לקבוצות (6 תלמידים בקבוצה). - על הקבוצות להעלות רעיונות ומחשבות לגבי השאלות: מהי גינה אנכית? מה צריך לדעת כדי שנוכל לבנות גינה אנכית? - על חברי הקבוצה לתעד את הרעיונות, התחומים והנושאים הקשורים לבניית גינה אנכית בדף הפעילות "מפת חשיבה קבוצתית" (נספח 1). - את התחומים והנושאים יש לרשום בענפים היוצאים מהשאלה המרכזית. לדוגמה: ניתן להוסיף ענף 'סוגי צמחים' המתאימים לגינה אנכית. - ניתן לחלק כל ענף לתת-ענפים. לדוגמה: בענף 'סוגי צמחים' אפשר ליצור את תת-הענפים: ■ צמחי תבלין ■ ירקות ■ שילוב בין סוגי צמחים - זיכרו כי מפת החשיבה מתארת את תהליך החשיבה של הקבוצה. כל קבוצה יכולה להחליט איך לארגן את הרעיונות שלה במפת החשיבה. במקום לתעד את תהליך החשיבה בדף הפעילות (או בנוסף לכך), ניתן להשתמש ביישום מתוקשב ליצירת מפת חשיבה כדוגמת Mindomo (גרסת ה-EDU החינמית מאפשרת יצירה של עד 3 מפות חשיבה) או mindmaps (חינמי).	
--	--	--	---	--

4.	הצגה ושיפור של מפות החשיבה - לאחר השלמת מפות החשיבה, כל קבוצה תבחר במפת החשיבה שלה את ארבעה ההיבטים החשובים ביותר לדעתה לבניית גינה אנכית, ותקיף אותם במפה שהכינה. - הצגה במליאה: על הקבוצות להציג את מפות החשיבה שהכינו על קירות הכיתה או באמצעות המקרן בכיתה בפני כל התלמידים. - מותר ואף מומלץ לכל קבוצה להוסיף למפת החשיבה הקבוצתית שלה רעיונות שעלו בקבוצות אחרות.	15	 תלמידים מציגים	
5.	הגינה שלנו - מתכננים גינה אנכית בפעילות זו נתנסה בתכנון גינה אנכית, תוך העמקה בהיבטים המרכזיים הנדרשים על מנת להקים את הגינה. נחקור את נחקור את התנאים, הצרכים, האילוצים והמגבלות שצריך להכיר על מנת להקים גינה אנכית. עבודה בקבוצות: - על כל קבוצה לאסוף מידע על ההיבטים הבאים הנדרשים להקמת גינה אנכית: - מיקום הגינה: התנאים הפיזיים המשפיעים על מיקום הגינה האנכית (למשל: שטח, אור, רוח, ניקוז). - בחירת צמחי מאכל לגידול (התנאים הנדרשים לגידול צמחים שונים) - דרכי השקיה (שיטות השקיה וציוד נדרש לכל שיטה). - חומרי גלם לבניית הגינה והאם נדרשת עזרה של אנשי מקצוע. - אילוצים ומגבלות - מומלץ לחפש מידע נוסף אודות גינה אנכית ברשת האינטרנט. - מילות חיפוש מומלצות: גינה אנכית, גינה ורטיקלית, Vertical Gardens. - את המידע שנאסף יש לרכז בדף הפעילות "תכנון גינה אנכית" (נספח 2). - על הקבוצה להכין תרשים או איור הממחיש כיצד תראה הגינה האנכית שלהם. רצוי לנסות להציע עיצובים יצירתיים וייחודיים.	35	 מצגת עבודה בקבוצות יצירתיות	לכל קבוצה: דף פעילות "תכנון גינה אנכית" מודפס מנספח 2

			בשלב הכנת התרשים מומלץ לחפש תמונות לגינה אנכית ברשת האינטרנט. ניתן להיעזר באתרים הבאים: ○ המדריך להידרופוניקה ○ ביידים ○ גינון במרפסת ○ Vertical Herb Gardens ○ גינה קהילתית ○ גינת משטחים אנכית	
	6. מציגים את הגינה שלנו בפעילות זו כל קבוצה תציג את התרשים/איור, הממחיש כיצד תראה הגינה האנכית שלהם. (זמן מוקצב 1 דקה) הנחיות לתלמידים: ○ הציגו את האיור/ התרשים של הגינה האנכית שלכם. ○ ציינו בהצגה את מיקום הגינה האנכית, צמחי מאכל לגידול שבחרתם, דרכי השקייה וחומרי הגלם בהם חשבתם להשתמש לבניית הגינה.	5	 תלמידים מציגים	
	7. סיכום: גינה אנכית בפעילות הסיום נצפה בסרטון המציג יצירות שונות של גינה אנכית מהקישור הבא: (מומלץ להגדיל את מהירות הצפייה בהגדרות הסרטון). https://youtu.be/3JPbFZ7DW_8 בדברי הסיכום נדגיש את הנושאים בהם עסקנו ● הכרות מהי גינה קהילתית וחקלאות עירונית. ● הכרות עם הפתרונות היצירתיים של גינה לגובה. ● והיתנסות בתכנון גינה אנכית (Vertical Garden)	5	 צפייה בסרטון מצגת	

נספח 1 - מפת חשיבה קבוצתית

- העלו רעיונות ומחשבות: מהי גינה אנכית? מה צריך לדעת כדי שנוכל לבנות גינה אנכית?
- את הרעיונות, הכיוונים, המחשבות, התחומים והנושאים הקשורים לבניית גינה אנכית תעדו באיור מפת החשיבה. ניתן לחלק כל ענף במפה לתת-ענפים.
- אתם יכולים לבחור איך לארגן את הרעיונות שלכם במפת החשיבה. זיכרו כי מפת החשיבה מתארת את תהליך החשיבה של הקבוצה שלכם.

נספח 2 - תכנון גינה אנכית

שלב ראשון: תנאים, צרכים, אילוצים ומגבלות

בשלב זה נחקור את התנאים, הצרכים, האילוצים והמגבלות שצריך להכיר על מנת להקים גינה אנכית. לשם כך עליכם לאסוף מידע על ההיבטים המפורטים בהמשך. מילות חיפוש אפשריות: גינה אנכית, גינה ורטיקלית, Vertical Gardens.

א. מיקום הגינה האנכית: מהם התנאים הפיזיים המשפיעים על מיקום גינה אנכית? (למשל: שטח, אור, רוח, ניקוז)

ב. בחירת צמחי מאכל לגידול: מהם התנאים הנדרשים לגידול צמחים שונים אנכית? האם יש הבדל בתנאים הנדרשים לגידול צמחי תבלין בהשוואה לגידול ירקות?

ג. דרכי השקייה: אילו דרכי השקייה אפשריות בגינה אנכית? איזה ציוד נדרש לכל שיטה?

ד. חומרי גלם לבניית הגינה ועזרה מקצועית: מהם חומרי הגלם הנדרשים לבניית גינה אנכית? האם נדרשת עזרה של אנשי מקצוע?

ה. אילוצים ומגבלות: זהו בעיות בתחום זה ורשמו אותן.

1.	4.
2.	5.
3.	6.

שלב שני: תרשים הגינה האנכית שלנו

בשלב זה עליכם להכין תרשים או איור הממחיש כיצד תראה הגינה האנכית שלכם.
היעזרו בתמונות של גינה אנכית (Vertical Garden) ברשת האינטרנט, למשל:

					
גינת משטחים אנכית	גינה קהילתית	Vertical Herb Gardens	מדריך להידרופוניקה	גינות במרפסת	קיר ירוק - בידים